

NAŠA MOČ

STROKOVNI GLASNIK.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca.
Naročnina mesečno 4 K.

Uredništvo in upravništvo je
v Ljubljani, Stari trg št. 2/1.

Krščansko socialno delavstvo Ljubljane!

V nedeljo, dne 7. avgusta t. l. priredi ljubljansko okrožje Jugoslovanske strokovne Zveze **izlet v Tržič.**

Z izletom je združen po sv. maši ob 10. uri dopoldne

veliki delavski tabor.

Na taboru nastopijo zastopniki organizacij. Vabimo vse kršč. soc. delavstvo in pa njega prijatelje k čimvečji udeležbi. Vožnja je polovična na vseh progah državne železnice. Prijave sprejema tajništvo JSZ Ljubljana, Stari trg št. 2, I. nadstr. in tov. Jože Rutar, kolportajni oddelek Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani.

Dne 7. avgusta vsi v Tržič!

Okrožje JSZ, Ljubljana.

Ljubljana, 25. julija 1921.

Smernice, naša pota so načela, ki se jih mora držati delavski stan.

V svojem mezdnem boju, v skrbi za družino, v strahu pred koncem na cesti se bori delavec s pomočjo svojih strokovnih organizacij kakor v boj potisnjeni vojaki. Izbirati in izbrati ima samo dvoje ali obupno položiti orožje in čakati, kako usodo mu bo odločila samovolja razkristjanene moderne družbe, ali pa bojevati se toliko časa, da zopet priznajo vsi radi ali neradi vsa človeška prava človeku delavcu, kakor mu jih priznava misel krščanstva.

V boju, v poteku boja, je videti, da so v istem

obsojenju krščansko misleči in materialistično misleči delavci. Oboji so deležni iste eksistenčne neugodnosti, oboji imajo iste trdosrčne nasprotnike.

A drugačen je nagib, ki vodi v boj obojne vrste, drugačen je tudi izid, sad boja za človeško družbo.

Nagib, ki vodi v boj delavce, ki so pristaši krščanstva, je postaviti na vladarski stol stanovsko in osebno pravo; nagib, ki vodi v boj materialiste, je postaviti na vladarski stol sebe.

Sledi, da se nimajo delavcev kristjanov in njihove zmage nikjer bati, kjer mislijo pravično, nikjer izmed tistih, ki so iskreni pristaši pravičnosti v zasebnem in javnem življenju. — Sledi dalje, da se imajo bati delavcev materialistov vsi povsod in tudi izmed njih njihovi lastni najožji sodelavci. Izvzeti so le tisti, ki so zmožni sebe dvigniti čez druge, ki zmorejo s svojo surovo premočjo potlačiti druge, kratkomalo tisti, ki imajo lastnosti sedanjih materialističnih kapitalistov. Zato materialistični socializem in materialistični komunizem ni nič drugega kakor razširjeno nasilje.

Zato razumemo bojni klic krščanskih delavcev, ki se glasi: stanovsko in osebno pravo je treba uveljaviti doma, v gospodarstvu, v družini, v občini, v državi, v mednarodnih socialnogospodarskih zadevah. Razumemo pa tudi, zakaj materialisti vseh struj, vseh kategorij nastopajo z geslom, ki se glasi: diktatura doma, v gospodarstvu, v družini, v javnosti, v notranje-državnih in zunanje državni zadevah.

Kjer vlada pravica, tam vlada svoboda: kjer vladá nasilje (diktatura), tam vlada sužnjost.

Zato je boj za zmago obeh delavskih struj občečloveškega pomena. Občečloveškega pomena bo tudi izid. Zmaga materialistov pomeni toliko bojov in bojnih strank, kolikor šteje njihovo število. Zmaga kristjanov pomeni vzajemno družino delavskih stanov, pomeni vzajemno družino vseh častnih in dovoljenih poklicev, pomeni vzajemno družino narodov in držav.

Duh, ki vodi v boj delavce-kristjane je občestvo človeške družbe. Zakaj zatiratelji vdov in sirot, izžemovalci onemoglih ali nevednih ali brezpravnih delavcev nočejo priznati skupnega prava, skupnega dobra, skupnega Očeta, ampak se mu odrekajo zanašajoč se na svojo pest. Krščansko delavsko gibanje hoče z močjo svojih organizacij uveljaviti zavest, „da smo Očeta enega sinovi, ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi.“ — To gibanje vodi do svetovne države, miru, bratstva, ljubezni vodi do svetovne krščansko urejene družbe. Temu gibanju se bodo pridružili vsi plemenito misleči.

Skrbi in rešitev.

Nad delavnim ljudstvom leže finančna bremena' negotovost, kaj bo jutri in duševna nezadovoljnost. Plače delavske znašajo po Evropi povprečno: v Jugoslaviji tedensko 75 dinarjev, v Avstriji 3000 kron, v Nemčiji 300 mark, v franciji in Belgiji 80 frankov, na Holandskem 30 goldinarjev. Delavstvo trpi draginjo.

Poleg tega je tudi ta dohodek delavstva nesiguren. Zoper brezposelnost ni pri nas v Jugoslaviji nobenega varstva, nobene postave. Ko kako podjetje dobi dobre trgovske zveze, privabi delavca od vseh krajev skupaj. Ko mu delavsko delo napolni zaloge, odpusti po trgovski prevdarnosti delavce iz službe. Delavca, vrženega na cesto, ne vpraša nihče, kje bo dobil novo delo, kako bo obdržal življenje svoje in svoje družine. Ali boš kradel ali boš obupan legel in umrl ali boš ubijal, kdo naj misli in izmisli in izsili zdravilo za varstvo življenja tistih, ki žele delati?

K nesreči se pridružuje še duševna nezadovoljnost. Zgled mnogih materialistično mislečih višjih krogov je delavstvo zmaterijaliziral.

Ta zgled ne pozna meje, kadar ima in kadar nima v nesreči se ne zna po koncu držati. Iz napuha v obup — ta pojav opazaj pri izobražencih, ki so podlegli. Ravno tako pa tudi pri duševno zmedenih posameznikih iz delavskih vrst.

Kje je pomoč?

Pomoč zoper prvo zlo so socialno pravično bremena. Pomoč zoper drugo zlo je odločna zakonodaja zoper brezposelnost. Nobeno podjetje se ne sme osnovati, ne da bi zagotovilo samo ali v zvezi z državo svojim delavcem kruh, oskrbo za bolezen in starost.

Pomoč zoper tretje zlo pa je vrnitev k Bogu. Izven te vrnitve ni veselja. Izven te vrnitve ostane le grozeči, neznosni obup. Kdor je zaznal duha, ki preveva kristjana, mu je zasijalo oko veselja.

„Narobe organizirane“ imenujemo tovariše, ki so organizirani v narodno-socialni, social-demokratski in komunistični organizaciji!

Nekoliko iz zgodovine zakonodaje za delavsko varstvo.

Moderno delavsko varstvo ima neke vrste predzgodovino v zakonodaji švicarskih kantonov za varstvo delavcev v domači industriji. Ti začenjajo že proti koncu 17. stoletja z določbami plače vlade v Curihu v letih 1674 in 1675.

Zgodovina modernega delavskega varstva vendar datira še-le od časa, ko so začutili nered tovarniškega dela; začne se kot tovarniška zakonodaja.

Pa tudi začetki tovarniške zakonodaje niso nastali znabiti v kaki najbolj industrijski deželi tedanjega časa, n. pr. na Angleškem, ampak v tistem kotu Evrope, — Avstriji. Tu je izšel že odlok dvorne pisarne z dne 18. februarja 1787 z določbo, da se otroci „pred nastopom devetega leta brez potrebe ne smejo vsprejemati v tovarniško delo.“ In iz istega časa datirajo drugi odloki, ki se bavijo ravno tako s skrbstvom za industrijsko ljudstvo. Če niso ti odloki ostali na papirju, ne vemo, to je celo jako verjetno. Seveda pristna zgodovina delavskega varstva datira še-le od angleških zakonov; kajti še-le ti so pripravili pot za iste v drugih državah.

Leta 1802. je bil izdan prvi zakon, ki je v Angliji zastopal načelno delo modernega delavskega varstva in ki je omejil delovni čas učencev na 12 ur, njihovo nočno delo prepovedal in poskrbel za njihovo preživljanje. Ker se gre pri tem zakonu za kategorijo mladostnih delavcev — tovarniški učenci, — ki je z naraščajočo industrijalizacijo obrta izginila, zato ima zakonodaja, ki varuje resnični moderni industrijski proletarijat, na Angleškem svoj začetek nekaj desetletij pozneje. Prvi zakon, ki je splošno prepovedal opravilo otrokom pod 9 (!) leti v bombažnih predilnicah in ki je predpisoval za otroke do 16 let dvanajsturni maksimalni delovni dan, datira iz leta 1819. Zakon od leta 1833., kateri je obsegal vse tekstilne tovarne, je zavaroval prvič tudi mladostne delavce (od 13 do 18 let 12 ur maksimalnega delovnega dneva), oni iz leta 1844. prvič ženske. Potem se je lotil zakonodajalec (1842.) rudokopov, v katerih je bilo delo „pod dneve“ za otroke pod 10 (!) leti in za ženske prepovedano, dočim so se raztegnili tovarniški zakoni na netekstilne industrije še-le od 1860. leta dalje.

V tem poteku zakonodaje za delavsko varstvo v Veliki Britaniji se zrcalijo v osnovnih potezah splošne tendence njenega razvoja.

Zgodovino delavskega varstva v vseh deželah karakterizuje namreč ravnotako kakor v Angliji to-le:

- 1.) Delavsko varstvo se polagoma razteza od posameznih obrtov, ki imajo večinoma tovarniški obrat, na vedno bolj široke kroge proletarijata;
- 2.) privzemljejo se vedno bolj široke delavske

kategorije v okvir delavskega varstva, drugo za drugo otroke, mladostne delavce, ženske in može;

3.) omejevalne določbe se vedno bolj poostrujejo.

Začetek delavskega varstva v posameznih deželah sega v sledeča leta: 1813 Belgija, — Francija, 1815 švicarski kantoni (tovarniška zakonodaja), 1839 kraljestvo Prusija, 1840 kraljestvo Bavarsko, — velika vojvodina Badensko, 1843 Italija (Lombardija, Venecija), 1845 Rusija, 1839 kraljestvo Saško, 1860 Norveška, 1861 kraljestvo Virtembersko, 1864 Švedsko, 1873 Dansko.

Danes veljavna zakonodaja delavskega varstva nudi jako pisano sliko. Primere med različnimi deželami so zato tudi komaj dopustne, ker se gre večkrat za določbe na čisto različnih poljih. Najbolj so napredovali na potu delavskega varstva Švica, Azstrija in Velika Britanija. Tudi Nemčija, ki je nekaj časa zaostajala, se je zopet pridružila s svojo obrtno novelo z dne 1. julija 1891 in vrsto od zdaj dalje izdanih zakonov (posebno z zakonom otroškega varstva od marca 1903) naprednim narodom.

Kar se tiče daljne izpopolnitve delavskega varstva, pač ne sme nastopiti v njegovem razvoju nobeno premirje. Delavsko varstvo se mora temveč tako intenzivno (po poostitvi svojih določb), kakor ekstenzivno (po razširitvi na kroge domače industrije, rokodelstva itd.) dalje razvijati. Nadaljnje delavsko varstvo nudi za deželo neprecenljive koristi, katere bomo čutili v daljni bodočnosti: le energično delavsko varstvo ohranja ljudsko moč zdravo, iz katere vendar končno samo izvira tudi moč industrije.

Končno je treba opozoriti na to, da obstojita dve vrsti delavskega varstva: delavsko varstvo na papirju in delavsko varstvo v praksi.

Dejstvo, da jamči učinkovito izvršitev delavskega varstva samo, če njegovo vporabo neprestano čuvajo neodvisne zaupanja vredne in sposobne osebe, utemeljuje potrebo posebnih kontrolnih organov, tako imenovanih tovarniških ali obrtnih nadzorovnikov.

Tovarniško nadzorništvo je nastalo v Angliji. Tu je že zakon za varstvo tovarniških učencev leta 1802 predvidel vpostavitve dveh „vizitorjev“ — častno uradno delujočih kontrolorjev. Zakon otroškega varstva od 1833. je razglasil tovarniški inšpektorat za trajno institucijo; od države so bili nastavljeni in plačani štirje nadzorovalni organi. Še danes je Velika Britanija (n. pr. leta 1902. je imela 138 obrtnih nadzorovnikov, med temi več žensk) vzorna dežela dobro organizirane in učinkovitega obrtnega nadzorstva.

V Nemčiji, kjer je bilo tovarniško nadzorstvo od dne 1. aprila 1878. za vse države, izvzemši Lübeck, Mecklenburg in obe deželi Lippe obvezno (1890—93 nadzorovalnih uradnikov), se je institut po izdaji obrtne novele z dne 1. junija 1891. znatno razširil. V Prusiji

je znašalo število nadzorovalnih uradnikov, obrtnonadzorovalnih asistentov) l. 1902. 226, v Nemčiji čez 300.

Ip. c.

Organizacijski vestnik.

Podružnicam Delavske zveze! Tajništvo „Delavske zveze“ naproša vse svoje podružnice za natančne informacije in sezname, ker jih v svrhu rednega poslovanja nujno potrebujemo. Vsa vprašanjā in dopisi Delavskih zvez naj se nastavljajo na sledeči naslov: „Delavska zveza“, Ljubljana, Stari trg št. 2, I. nadst.

Prometna zveza.

Železničarjem v pomislek. V tem članku smo se bavili v „Naši moči“ št. 7., v katerem smo razmotrival žalostni položaj, v katerem se železničarji po lastni krivdi nahajajo. Res, veliko in neumorno so delali v nekateri železniški organizaciji, največ na papirju in z drugimi vabljivimi sredstvi, ki železničarjem niso koristila, s katerimi so hotele dokazati, da organizacija vrši svojo dolžnost; a ko smo opazovali, smo videli, da je taka organizacija tudi dosegla vidni uspeh za razue upravi in organizaciji simpatične osebnosti, zaradi katerih uspehov so bili žrtev drugi železničarji. Taka organizacija, ki na znotraj služi upravi in na zunaj izrabljanju, je podobna „vlačugi“, katera daje marsikomu razne ugodnosti, a navsezadnje če tudi močna, pogine. Taka organizacija in taka železniška uprava, ki gre v politične namene druga z drugo, znači, da ji ne gre za interese in koristi železničarjev ali uprave, ampak da tu vlada popolnoma strankarska strast.

Dragi tovariši železničarji! Mislim, da boste razumeli zakaj sem napisal zgorajšnje vrstice v „Naši moči.“

Namen teh vrstic je, dokazati, kako potrebno je, da se sestanejo zastopniki vseh železničarskih organizacij in se izvoli skupni odbor, kateri naj bi imel nalogo ne enostransko, ampak vsestransko delovati v splošno železničarsko korist. Smešno je, kdor misli, da samo, kdor je organiziran pod naslovom „strokovne organizacije“, da samo tisti zamore zastopati koristi železničarjev. Da smo čezdalje bolj teptani, tega je kriva samo nepoštenost, brezvestnost in nepremišljenost nekaterih delavskih voditeljev, ki vodijo svoje mase v krvavi, brezuspešni boj, kateri zahteva samo žrtve. Samo strast brez premišljenega dela nikoli ne pripelje do zaželjenih pravic. Zavedajmo se naših pravic, bodimo nevstrašni in premišljeno naj bode načrtana naša pot, katera nas gotovo pripelje do našega cilja. Ne strašimo se šibe, ki nas tepe. Čim bolj bomo tepeni, tembolj se bodejo streznile glave onim, ki nočejo skupnega poštenega dela. Postopanje naših uprav proti uslužbencem je dokaz, da ljudje, ki te uprave vodijo, sploh nimajo nikakega poštenega občutka do svojih

podložnih več v srcu. Sila sistema, kakršen se proti podložnim uporablja, se bode sam ubil.

Klic Prometne zveze, da se ustanovi iz zastopnikov vseh organizacij odbor, ki bode primoran odkrito delovati v prid železničarskega stanu, naj ima tudi namen maso obvarovati pred zapeljivci, ki so samo povzročitelji človeških žrtev.

Pravic hočemo, katere bomo samo pravilnim potom dosgli.

Kovinska zveza.

Jesenice. Ker so se razmere v tukajšni tovarni z ozirom na konjunkturo nekoliko izboljšale, smo sklenili pri zadnjem sestanku zaupnikov, da vložimo nove zahteve. Vložila jih je tudi nasprotna organizacija. Če pomislimo na naše prejeme, potem moramo reči sami sebi, da smo bili dokaj potrpežljivi, da smo tako dolgo čakali. Seveda nam predbacivajo, koliko da zaslužimo in nam računajo tista živila, ki jih dobivamo v tovarni namesto plače; samo tisto nam pa ne predbacivajo, kakšna so tista živila. Zakaj bi bili danes v tem navezani na tovarno, ko lahko povsod dobimo za denar življenske potrebščine. To je umestno za časa vojne, ko ni bilo dobiti. Sedaj je brezpredmetno. Mi stojimo na stališču, naj se nam plača naša zaslužena plača v gotovini, za drugo bomo že poskrbeli.

Dokler je bilo podjetje v krizi, smo imeli mi razumevanje in smo potrpežljivi. Sedaj pa pričakujemo, da bo tudi podjetje izvršilo svojo dolžnost. Ker s temi prejemki nam ni mogoče več izhajati. Ako je merodajnim faktorjem mar naša industrija, potem je dobro, ako pa ne, potem bomo šli svoja pota in si iskali zaslužek v državi, kjer imajo smisel za razvoj industrije.

Guštanj. Kriza v tukajšnjem podjetju dosega vrhunec. Z začetku tega meseca je bil zopet napovedan odpust delavstva. Pri celi stvari je najbolj zanimivo to, da je naša tovarna edina te vrste v Jugoslaviji. Da hočejo še to edino jekleno tovarno ubiti in podvreči se odvinosti drugim državam, kakor slabotni Nemški Avstriji, se mora reči, da delajo ljudje brez glav.

Ko je bil napovedan dopust, se je napotila takoj drugi dan deputacija v Ljubljano na dež. vlado. V deputaciji sta bila po dva zastopnika vsake organizacije in gerent trga Guštanj.

Deputacija se je pod vodstvom strokovnih tajnikov napotila na poverjeništvu za soc. skrb ter tam zahtevala za tisti dan t. j. 13. t. m. enketo. Poverjenik za soc. skrb je ugodil želji deputacije in pozval zastopnika oddelka ministrstva trg. in industrije k razgovoru. Enketa je sklenila, da izvede ministrstvo za soc. politiko v Beogradu, da isto pripravi konkurenco prizadetih ministrstev. Kadar je vse pripravljeno sporoči in se bo napotila deputacija v Beograd.

Vlada naj tukaj pomisli, da v nasprotnem slučaju, ako bi bila tovarna primorana ustaviti obrat nimamo potem nobene jeklene tovarne v Jugoslaviji in kar je

še bolj občutljivo tudi nekvalificiranih delavcev, ker bi ti delavci šli iz države, ko se jih tukaj ne more zaposliti, ko nimamo takšne industrije.

Upajmo, da jih sreča pravi čas pamet.

Mežica. Napredujemo. Ustanovila se je nova kovinarska plačilnica. Dā bi bilo obilo uspeha.

Zveza predilniškega delavstva.

Tržič. Tukajšna predilnica obratuje vedno manj. Delavstva je zaposlenega okrog 600. Kriza v tekstilni industriji ima hude posledice ravno za Tržič. Pomisliti je treba, da je Tržič popolnoma industrijski kraj in kot tak daje zaslužka do 2000 delavcem. V tem kritičnem času so pa seveda delavci prikrajšani in primorani v najskromnejše razmere se vživeti, ker Tržič ima dosti prebivalstva, a v tem času malo zaslužka.

Organizacija je opozorila me. odajne faktorje v Beogradu na posledice, ki lahko nastanejo, ako se ne odpomore delavstvu iz tega kritičnega položaja. Pa pri nas se dobi za take stvari bolj gluha ušesa. Naknadno se potem jadikuje, ko je enkrat prepoznano.

Litija. Tukajšnja skupina „zveze predilniškega delavstva“ dobro napreduje. Delavstvo se zaveda kje je njegova rešitev. V nedeljo 17. t. m. je bil dobro obiskan sestanek predilniškega delavstva. Zastopnik JSZ iz Ljubljane je obrazložil udeležencem načrtano pot krščansko strokovne organizacije. Kot se približuje jesen in dozoreva sad, tako dozoreva prepričanje, da so kršč. načela tista, ki bodo prinesla delavstvu zadovoljnost.

Zveza služkinj.

K novem poselskem redu bi bilo še marsikaj pripomniti, za danes hočem izraziti svoje mnenje le o tem, je li strokovna skušnja za služkinjo potrebna ali ne. Učiti se mora vsak človek, ako hoče kaj znati, bodisi krojač ali čevljar, kakor tudi šivilja in modistka in tudi posel se mora učiti. Zato se mi zdi umestno, da se dekleta uče in potem napravijo izpit za svojo vrsto dela. Toda to bo moralo iti po razredih in stopnjave. V razrede bi se razdelilo takole: gospodinja oziroma ključarica, kuharica, sobarica, dekleta za vsa dela, pestunje in dekleta. Za zadnje tri bi po mojih mislih ne bilo treba nobene skušnje, dokler se v toliko ne nauče, da bi napravile izpit za katero prvo imenovanih strok. Paš pa bi bilo umestno, da napravijo tri prvo imenovane svoje skušnje.

Gospodinja mora ne le razumeti, marveč praktično znati vsa dela, ki so v hiši potrebna; le potem zamore drugim prav ukazovati, ako ve, koliko časa, truda in moči, eno delo zahteva, in še-le potem se sme imenovati gospodinja. Katera pa prepusti vse delo, vso skrb in odgovornost v gospodinjstvu poslom, ni več gospodinja, temveč delodajalka. Zato pri večjih in premožnejših družinah, kakor tudi samski gospodje

iščejo osebe, ki razume vsa dela v gospodinjstvu, ter ji poverijo vodstvo istega. To bi bila prva služba v gospodinjstvu, za katero bi bilo spričevalo potrebno.

Nato prideta kuharica in sobarica, ki morate vse delo znati, katero spada v področju vsake. Nikakor pa se ne sme zahtevati, da bi morala kuharica napraviti izpit v pranju perila, v likanju, serviranju, čiščenju sob i. t. d., kakor tudi od sobarice ne, da bi morala znati kuhati, kruh peči i. t. d.

Kako in kje so bodo skušnje vršile, ne vem. To pa vem, da se bodo mlada dekleta bolj oprijela dela, da si prej zboljšajo svoje stanje. Starejše in bolj izvedene bodo manj zaničevane od mlajših tovarišic, delodajalkam bo vstreženo, ker si bodo lažje zbirale po potrebi. Nekaterim bo prineslo tudi razočaranje, ko bodo dekleta prej od svojih gospej tako zaničevane s spričevalom potrjeno imele, da so večče gospodinjstva in drugih domačih del, kar one ne bodo imele. Ker je pa zahteva v kuhanju zelo različna, zato bi bilo priporočljivo, naj bi se skušnje za kuharice zahtevalo več vrst tako n. pr.: kot prvovrstna, drugovrstna in tu morda še tretjevrstna. Kajti po hotelih, sanatorijih in po hišah bogatašev se od kuharic zahteva precej več znanja nego v boljših meščanskih in navadnih hišah. Zato bi ne bilo prav, da bi morala vsaka napraviti skušnjo za fino kuharico, kar bi ne ustrezalo navadni meščanski hiši, ki hoče, da kuharica še kakšno drugo opravilo v roko vzame, ne samo kuhanja.

Radoslava.

Organistovska zveza.

Gotovo je, da se danes med delavnim ljudstvom ne dobi stanu, v katerem bi se človek počutil srečnega in zadovoljnega. A najslabši izmed vseh je danes organistov stan. Položaj v katerem živi organist je skoro obupen. Draginja velika, a njihova plača majhna pravilno rečeno „sramotna“. Da — v mnogih krajih je zares jako lepa župnija. Povzdiguje jo lepo ubrano zvonjenje, krasi lepo okinčana cerkev ter slavi dobro izvežban pevski zbor. Toda ako se pa ozremo na organista, jo pa ponižuje jako globoko, ker dopusti, da isti kateri skrbi za to, živi v pomankanju in bedi. — Nekateri mislijo, da se vse to stori kar mimogrede. Ne pomislijo pa, koliko ga stane truda, ako hoče vzdrževati lepoto petja, glazbe in cerkve. Ne pomislijo, koliko se mora žrtvovati, predno izuči pevce za lepo in pravilno petje. Mislim, da bi se ne našel nikdo, kateri bi hotel za tako plačo toliko delati. — Nekateri so mnenja, naj bi bil poleg organista še krojač ali čevljar; ni mu pa potrebno ime organist, ako se ne more samo pod tem imenom pošteno preživeti. Mnogo se je že ugibalo, kako mu pomagati na bolje? Toda ako se ne zmenijo zanj tisti, kateri imajo dolžnost in kateri podrobno poznajo njegove razmere, kako naj se zmenijo drugi. Mislijo si, — samo da vestno in natanko opravljáš svoje dolžnosti, preživlaj se pa kakor hočeš. —

Toda ako se v kratkem času ne reši njegovo vprašanje, bo primoran zapustiti to službo ter si iskate drugi. Tako bodo stale orgle v cerkvi le zavetišče prahu in pajkov, ne pa v to, v kar so namenjene, ker žali Bog, da danes krojači in čevljarji še niso zmožni nadomeščati njega. — Toda ali boste, župljani, dopustili to sramoto? Gotovo imate toliko, da zamorete svojega organista pošteno preživljati. Zato pa ko pride čas, odmerite mu zaslužen plačilo v polni meri. Ne trpite, da bi se nahajal med vami človek katerega vsi potrebujete v pomanjkanju in bedi. Organist.

Čipkarska zveza.

(Nadaljevanje prekinjeno s 4. številko.) Takoj nato, ko je bil znan položaj, se je sklicalo čipkarice k ustanovnemu občnemu zboru Osrednje čipkarske zadruga, ki se je vršil 10. novembra 1920 v prostorih JSZ v Ljubljani. Zastopane so bile čipkarice iz: Škofje Loke, Št. Jošta nad Vrhniko, Trate-Gorenje vasi, Selc nad Škofjo Loko, Vrhnike in Železnikov ter zastopnik Zadruga zveze, zastopnik Jugov. strok. zveze in Čipkarske zveze. Po pretresu zadružnih pravil in sprejemu istih se je izvolil odbor sestojč iz gg. načelnik Anton Komlanec, odborniki: Franc Erce, uradnik Zadruga gospodarske banke v Ljubljani, dr. Tomaž Klinar, župnik v Škofji Loki, Anton Marinček, poslovodja I. del. konz. društva v Ljubljani in Josip Sterle, poslovodja I. del. konz. društva v Ljubljani. S tem dnem je bil postavljen temelj lastnemu čipkarskemu gospodarstvu. K Osrednji zadrugi so se potem še priključile čipkarice iz Žirov in Podlpe. Čipkarska zveza je pri tem dosegla to, da se ji je izpolnila ena želja, za katero je šlo vse njeno skoro dveletno delovanje. Dasiravno tvori čipkarsko zadružništvo sedaj drugi del čipkarske zgodovine in organizacije, bo zveza še naprej delovala, dokler ne pripelje čipkarice do cilja, katerega ima v svojem programu in katerega se bo dalo le doseči z vstrajnim delovanjem strokovno organiziranih čipkaric pod okriljem Zveze. Njih gospodarskemu podjetju želimo obilo božjega blagoslova in procvita. Zvezo čaka sedaj še drugo delo, namreč organizirati ženstvo po drugih industrijskih krajih, kjer se upeljavajo ravno sedaj druge tehnike ženskega ročnega dela, da se tudi tem potrebnim krajem pomaga. Dolžnost Zveze je, da, ko je oskrbela z vladino pomočjo in pomočjo g. nadzornika Osred. zavoda za ženkso domačo obrt Iv. Vogelnika možnost poduka v novih tehnikah in tudi ustanovitev tečajev na Jesenicah, Zagorju ob Savi in Prevaljah na Koroškem, oskrbi tem delavkam v domači ročni obrti virov za njih dohodke. Dejstvo je pa že danes, da bo ročno delo žensk zavzelo pri nas velik krog in bo postal ta krog v socialnem življenju odločilen faktor. Država in merodajni krogi naj o bodočnosti tega narodno-gospodarskega in socialnega faktorja že sedaj razmotrivajo in njega velevažen pomen upoštevajo.

T. Kogej.

Delavsko združništvo.

Poslovník za pooblaščenca

I. delavskega konsumnega društva v Ljubljani r. z. z o. z.

§ 1. Pooblaščenca (delegatje) krajevnih skupin tvorijo lokalno nadzorstvo prodajalne v smislu § 59 društvenih pravil.

§ 2. Dolžnosti pooblaščenca so:

- a) nadzirati prodajalno svoje skupine in obveščati načelstvo ali nadzorstvo o vsem, kar se dogodi važnega v njih skupini;
- b) skrbeti, da se vrši v prodajalni od načelstva predpisani red in če se ne godi članom ali za drugi kaka škoda;
- c) vzdrževati stike med člani skupine in načelstvom.
- č) zastopati svojo skupino oziroma člane svoje skupine pri občnem zboru zadruga.

§ 3. Pooblaščenca izvolijo iz svoje srede zapisničarja, ki sklicuje in vodi vsak mesec najmanj enkrat posvetovanje pooblaščenca posamezne skupine. Pri teh sestankih naj se razmotriva in razpravlja o event. spremembah in razcvetih glede poslovanja in ustroja prodajalne. K tem razgovorom se smejo vabiti tudi uslužbenci prodajalne. Sklepi razgovorov se morajo vpisati v posebno knjigo (zapisnik) in obenem naznaniti načelstvu. V to knjigo, ki jo vodi zapisničar, naj se zabeleži tudi morebitne pritožbe članov in uspeh event. radi pritožbe potrebne preiskave.

§ 4. Delo nadzorstva prodajalne si pooblaščenca tako razdele, da vsak izmed njih gotov dan ali teden pregleda poslovanje. Pooblaščenca naj se pogosto pre-pričajajo, če soglašajo vpisi dnevnega izkupička z gotovino v blagajni, če blago prodajo po pravih in vsem enakih cenah, če vlada v prodajalni snaga in red, če se točno odpošilja izkupilo v centralo oziroma Zadrugi zvezi, da se ne oddaja blago na up, če so računi pravilni, da se prodajalna odpira v času, kakor je v posameznem kraju običajno, če so prostori zadostno zavarovani, da ne pridejo nepoklicani v posest ključev, če je tako poskrbljeno, da se ne vrše kake nerednosti in tatvine, če so uslužbenci in uslužbenke v občevanju s člani prijazni in postrežljivi itd.

§ 5. Pooblaščenca naj bodo vodjem prodajalen v vseh poslih v pomoč in podporo in naj svetujejo, kaj je ukreniti v nujnih slučajih, glede katerih še ni od osrednje pisarne konkretnih navodil. Ti ukrepi pooblaščenca so pa le začasno veljavni, dokler ne dospe od vodstva odgovor ali navodilo in se morajo vsled tega vedno nemudoma sporočiti načelstvu.

§ 6. Pooblaščenca niso upravičeni spreminjati cen ali kakih odredb načelstva, ampak imajo le pravico vodstvu predlagati spremembo; drugače so pa dolžni skrbeti, da se naročila in navodila načelstva in pravila zadruga točno izpolnjujejo.

§ 7. Pooblaščenca naj poizvedujejo in poročajo vodstvu, kake vrste blago bi bilo mogoče v posameznih

krajih poceni nakupiti; nakupovanje pa smejo izvršiti le po naročilu načelstva, katero jim bo v ugodnem slučaju dovolilo za posredovanje primerno odškodnino.

Ako bi se nudila ugodna prilika za nakup prodajalniških ali skladiščnih prostorov, naj o tem obveste načelstvo.

§ 8. Pooblaščenca smejo sklicati člane na posvetovanje glede važnih vprašanj, ki se tičejo posamezne prodajalne, vendar pa morajo vedno poprej nameravani sestanek naznaniti načelstvu vsaj 5 dni poprej, da se v slučaju potrebe posvetovanja udeleži ali pa poda pismeno svoje mnenje. Predmet takih posvetovanj smejo biti le vprašanja, ki ne nasprotujejo splošnim odredbam načelstva ali celo pravilom zadruga.

§ 9. Ako bi posamezni pooblaščenca prekoračili svoj delokrog in bi nastopali kvarno enotnosti in skupnim koristim zadruga, ima načelstvo pravico, da jih odstavi in mesto njih določi namestnike, ali pa v slučaju potrebe skliče izredno skupščino v svrhu volitve novih pooblaščenca.

§ 10. Pooblaščenca sodelujejo pri sestavi popisov (inventure) vsega imetja prodajalne, ki se izvrši dne 30. junija in 31. decembra vsakega leta in enako tudi pri vsakem izrednem popisu. Vsak popis se mora izvršiti točno po izdanih navodilih; istega podpišejo vsi navzoči in jamčijo za pravilnost.

§ 11. Stroške, ki jih ima pooblaščenec povodom izvrševanja svojih dolžnosti, je treba v svrhu poravnave pismeno naznaniti vodstvu tekom 30 dni, ker sicer izgubi pravico povrnitve. Ta odredba pa ne zadeva nagrade v smislu § 60 združniških pravil.

Enotnost na znotraj nam je potrebna. Enotnost v osrčju delavskega ljudstva je v tem, da gori umevanje vseh za isti vzor. Nočem polne skleda, da bi istočasno moj brat umiral lakote ob mojih nogah.

Ko je pomagano meni, moji stroki, nočem, da istočasno ostane moj brat moj sodelavec brez pomoči. Tudi njemu mora sijati zvezda moje sreče. — To je duh, ki nas bo vzdržal v enotni fronti. Na tem se bo tudi spoznalo, da naša krščanskodelavska misel ni kapitalistična, ampak socialna, ljubeča, bratska.

Delavski obzornik.

Stanovanja in hiše za kmetske delavce. Nemško državno delavsko ministrstvo se je lotilo naloge pomagati do dobrih stanovanj kmetskim delavcem. To hoče doseči najprej s finančno podporo. Podpirati namerava zlasti take stavbne namere, ki nudijo tistim delavcem, ki so brezposleni, priliko dela in zaslužka. S tem namerava ministrstvo dvoje: Zmanjšati brezposelnost zlasti v mestih in tiste, ki brez upa dela tavajo po industrijskih krajih obrniti na nov vir dela in zaslužka. Zakaj, kdo ne bo vesel pripravnega doma v svežem prostem zraku. Drugič pa hoče dvigniti pro-

dukcijo zemljiških pridelkov; zakaj odkar so Nemčiji odvzete kolonije je treba, da jih kolikor mogoče redi lastna zemlja.

Kolektivna zaščita. V Nemčiji je izkazal zadnji je izkazal zadnji izkaz kolektivnih pogodb, da je bilo koncem leta 1919 okroglo 6 milijonov delavcev zaščitanih s kolektivno pogodbo. Pred vojno je bilo samo 1 1/2 miliona delavstva zapopadenega v kolektivni pogodbi. Do konca l. 1920 je bilo skupno število kolektivnih pogodb, sklenjenih z ministrstvom dela 990.

Iz teh števil moremo posneti, kolike važnosti je za delavstvo kolektivno sklepanje pogodb, nadalje je pa tudi razumljivo trdovratno upiranje kapitalizma napram sklepanju kolektivnih pogodb.

Kolektivna zaščita delavstva je pa tudi velike važnosti za celotno gospodarsko življenje. Ohrani se v delavstvu zavest in veselje do dela, industriji pa dobro in stalno kvalificirano delavstvo.

Kdaj bo prišlo spoznanje tudi pri nas?

Čemu sem to, kar sem? Čemu sem delavec? Čemu kristjan? Čemu Jugoslovan? Čemu človek? Zato, da kot tak pokažem svoj značaj, svoje moštvo svoje delo, kakšen da sem znotraj in zunaj: Iskren ali lažnjiv, dosleden ali za naprodaj. V delavskih vrstah potrebujemo mož, celih mož. Ti pa se rodijo le iz takih, ki so sami seboj na jasnem.

Iz mednarodnih strokov. organizacij.

Razvoj holandskih strokovnih organizacij. Razvoj holandskih strokovnih organizacij je razviden iz sledečih števil:

Članov ima	1919	1920.
Krščanska strokovna zveza	70.262	76.488
Katoliška strokovna zveza	148.981	157.998
Strokovna zveza (socialistična)	259.839	225.367
Nevtralna strokovna zveza	46.617	51.983
Delavsko tajništvo (anarhistično)	48.764	36.038

Kar je na Holandskem delavcev katoličanov so skoro vsi v lastni strokovni organizaciji; zato je navedena številka zanje naravnost ogromna.

Krščanska (evangelska) in katoliško strokovna zveza sta zelo tesno združeni. Razpolaga z zadostnimi financami (prispevki znašajo 1/40 tedenske plače), poleg tega vlada v imenovanih organizacijah red in disciplina. Skupaj štejeta 234.486 članov. Od socialistične strokovne organizacije je prestopilo okrog 9000 članov v imenovani organizaciji. Delavstvo vsega sveta prihaja do prepričanja, da je edina rešitev istega v Kristu.

Razširjajte naš strokovni list!

Računski zaključek

Jugoslovanske strokovne Zveze v Ljubljani za l. 1920.

V smislu § 22. II. odst. društv. pravil sledi poročilo o stanju društva v l. 1920.:

Članov pričetkom leta 1920 je bilo	7.613
med letom jih je izstopilo	153
med letom jih je pristopilo	3.310
Skupno koncem leta 1920 plačujočih članov	10.923

Denarnipromet:

Prejemkov	360.514 76 K
Izdatkov	360.187 33 „
Skupno	720.702 09 K

Pregled delovanja skupin:

	Prejemki K	Izdatki K
Prispevki članov	136.262 46	
Posmrtnina	2.055 33	
Naročnina na glasilo	1.563 88	
Pristopnina	1.384 75	
Podpore		38.220 30
4 vinarški odbitek		6.432 69
Prebitek pripada centrali		106.513 43
	151.266 42	151.266 43

Za predsedstvo: J. Gostinčar l. r. Za blagajništvo: J. Šmid l. r. Za nadzorstvo: M. Moškerc l. r.

Hočemo zakonito priznane in ščitene delavske zaupnike!

Hočemo obratne svete, po katerih bo delavstvo dobilo vpogled v poslovanje podjetja, da ne bo več špekulacija kapitalistov-podjetnikov postavljala delavce na cesto.

Razno.

Nova in prva ustava za državo SHS je bila sprejeta na Vidov dan 28. junija 1921. Za ustavo so glasovali demokrati, radikali, samostojni in muslimani. Proti taki ustavi so se izrekli vsi tisti, ki so bili že prej izostali iz zbornice v znak protesta: Jugoslovanski klub, narodni klub, komunisti in Radičevci (161 glasov) in 35 navzočih. Za ustavo je bilo oddanih 223 glasov, proti 35 + 161 protestno nenavzočih. Glasov proti ustavi je torej 196.

Na ustavo je prisegel regent Aleksander dne 29. junija s sledečim besedilom. „V imenu njegovega Veličanstva kralja Petra I. prisegam pred Vsemogočnim Bogom, da bom čuval ustavo nedotakljivo in da bom varoval edinstvo naroda, neodvisnost države in enotnost državne oblasti, da bom imel pred očmi v vseh svojih težnjah dobrobit naroda. Tako naj mi Bog pomaga. Amen.“

Po položitvi prisege dne 29. junija 1921 okoli 10. ure dopoldne je izvršil napad na regenta Aleksandra Spasoje Stejič. Vrgel je bombo iz ministrstva za javna dela (palača se sedaj gradi). Ranjenih je bilo 10 oseb. Regent ni bil zadet.

Tovariš, ali se zavedaš potrebe delavskega tiska? Delavski časopis je danes Tvoj edini zagovornik pred javnostjo. „Novi čas“ in „Naša moč“ izhajata le vsled skrajne požrtvovalnosti delavcev. Kaj si žrtvoval Ti?!

Kulturne vesti.

Dr. A. Gosar. Odlomki socialnega vprašanja. Ljubljana (založila jugoslovanska strokovna zveza 1921.) V brošuri podaja pisatelj misli, ki razjasnujejo umevanje obstoječega gospodarskega in družabnega reda, zlasti pa da more čitatelj prav presoditi moderni socialni pokret. Knjižica obsega 76 strani, stane 8 kron in se naroča po povzetju pri blagajniku Franc Hrastnik Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani, Stari trg št.2.

Sprejme se kovač v večjo faro na Dolenjsko. Kovačnica in nekaj orodja je na mestu. Prednost imajo kovači z dežele. Oglasiti se je v pisarni Jugoslovanske strokovne zveze Ljubljana, Stari trg št. 2/1.

Železničarji, vdruženi v „Prometni zvezi“, javljajo, da je njihov stanovski tovariš in dolgoletni sočlan

JANEZ KOPRIVEC

po dolgi, mučni bolezni, dne 21. t. m. v 77. letu svoje starosti mirno v Gospodu zaspal. — Pokopan je na pokopališču sv. Križa v Ljubljani. — Bil je zvest Bogu, organizaciji in tovarišem.

LJUBLJANA, 22. julija 1921.

Prometna zveza.

I. del. konsumno društvo v Ljubljani

sprejema od svojih članov hranilne vloge ter jih obrestuje od 1. julija t. l. naprej do preklica po

5⁰/₀

Člani bodite dosledni in nalagajte svoj odvišni denar le pri svoji lastni zadrugi!

Članom zadruga naznanjamo, da je dospela
velika zaloga češke manufakture
vsake vrste in najboljše kakovosti po zelo znižanih cenah.